

*****

ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ВИДАВНИЧОЇ СПРАВИ ТА РЕДАГУВАННЯ

*****

УДК 004.738.5:655.41](477)

Н. М. Блинова

СПЕЦИФІКА РЕДАГУВАННЯ КОНВЕРГЕНТНИХ ЗМІ

У статті досліджено рівень редакторського опрацювання матеріалів рубрики «Кримінал» офіційного сайту «9 каналу» м. Дніпра. Ресурс містить значну кількість помилок набору, орфографічних, пунктуаційних та граматичних анормативів. Наявні невдало сформульовані речення, кальки з російської мови. Прикметно, що матеріали було взято з архіву, тобто перед редакцією не стояло завдання вичитати викладені за широкий загал матеріали. Відповідно, надоперативність конвергентного ЗМІ не найкращим чином впливає на культуру оформлення та рівень грамотності статей.

Ключові слова: *інтернет-медіа, конвергентні ЗМІ, редагування.*

I. Вступ

Конвергентні або інтегровані ЗМІ – поширене явище в сучасному медіапросторі. Як зазначає Б. Потятиник, «телебачення посідало центральне місце в системі медіа другої половини ХХ ст. Проте в першій половині ХХІ ст. йому на зміну приходять нові інтегровані медіа. ... Телевізор остаточно зінтегрується з комп'ютером» [5, с. 129–130]. Питання функціонування редакцій такого типу останніми роками ставали предметом вивчення багатьох науковців [див., напр.: 1–5].

При цьому висвітлення новин конвергентною редакцією відбувається таким чином, що безпосередньо впливає на якість подання контенту: «Скажімо, репортер, вирушаючи на подію, здобуває якусь інформацію, фіксує її на відео та фотографує. І одразу повідомляє про це редактора ньюз-руму. А він уже визначає, для яких каналів готувати повідомлення. По-перше, можна оперативно написати новину для сайту. По-друге, зробити пряме включення для новин на радіо. По-третє, привезти відзняте відео й використати його на телебаченні. Можна також написати розширений текст для газети, яка вийде зранку, а фото викласти на той же сайт у форматі галереї. Найголовніше, що робота конвергентної редакції фокусується не на технології, а на історії, а також на споживачеві, до якого можна цю історію донести максимально можливою кількістю каналів. ... Тепер конвергентні редакції найвідвідуваніших ЗМІ зосереджуються на одному каналі – мережевому» [3, с. 46–51].

Із цією думкою перегукується О. Амзін, коли підкреслює, що медіаконвергенція являє собою змішування абсолютно відмінних видів і жанрів представлення і подачі інформації в одному ЗМІ. Причини появи інтегрованих ЗМІ були, скоріше, економічні, коли на початку ХХІ ст. друковані медіа почали втрачати аудиторію, а люди стали надавати перевагу новинам з Мережі. «Перетворюючи єдину реакцію на виробника кількох видів контенту одночасно, можна одним продуктом задовольнити потреби кількох груп читачів, глядачів, слухачів» [1, с. 113]. При цьому на сайті подають весь фото-, відео- та друкований матеріал. А матеріальний носій потребує обмеженої кількості матеріалу. Практично це означає, що у Мережу потрапляють матеріали, які б не пройшли відбір у традиційних медіа. Така практика різко знизила якість подання інформації. Гонитва за оперативністю не дозволяє покращити вже зроблене [1, с. 113].

При такій увазі до інтегрованих ЗМІ викликає подив практична відсутність досліджень, у яких би було проаналізовано специфіку їх редагування. Наприклад, у підручнику Р. Крейга цілий розділ присвячено вимогам до кваліфікації редактора, але жодного слова не сказано про мовні компетенції співробітників таких медіа [4]. Здається, має бути зрозумілим само собою, що працівник медійної галузі повинен бути бездоганно грамотним. Проте сувора дійсність свідчить про зворотне. Б. Потятиник справедливо підкреслює, що «критика новинних інтернет-ресурсів концентрується, у тому числі, і на “Неохайному стилі з великою кількістю фактичних і граматичних помилок, який є платою за гіпероперативність”» [5, с. 157–158].

О. Амзін розглядає різноманітні мовні негаразди, що можуть трапитися в журналістському тексті через незнання різноманітних географічних, стилістичних, тонкощів політичного устрою різних країн. Але це зроблено на матеріалі російської мови. Відповідних досліджень на матеріалі української мови, знайдено не було, що є свідченням актуальності нашої розвідки. Звісно, в одній статті немає можливості досконало розглянути весь обшир матеріалів навіть одного сайту. Тому ми зупинилися на популярному в обласному центрі телеканалі й розглянули одну його рубрику.

II. Постановка завдання

Метою статті є дослідження рівня редакторського опрацювання текстів інтегрованого медіа-ресурсу.

Для досягнення зазначеної мети поставлено такі завдання:

- проаналізувати рівень мовної досконалості матеріалів, викладених на сайті «9 каналу» м. Дніпра;
- виявити наявні помилки технічного, лексичного, орфографічного, пунктуаційного характеру;
- зробити висновки стосовно редакторського опрацювання новин у розділі криміналу.

Предмет – рубрика «Кримінал» місцевого телеканалу, викладена на офіційному сайті цього медіа.

Об'єкт – якість редакторського опрацювання матеріалів означеної рубрики.

III. Результати

Ми працюємо таким чином. Подаємо той варіант, що є на сайті, окреслюємо наявні в ньому аномалії й надаємо виправлення. Усі приклади взято з офіційного сайту «9 каналу», проаналізовано матеріали за різні місяці 2016 р. В одній і тій самій статті можуть бути найрізноманітніші помилки, що спостерігаємо на такому прикладі. Матеріал за 16 травня під назвою «Загадкова смерть у Дніпропетровську: злочин чи нещасний випадок?». Виокремимо речення, в яких знайдено аномалії.

«В під'їзді багатоповерхівки з розбитою головою знайшли труп колишнього тюряжника». Спостерігаємо неправильно побудоване речення, у зв'язку з чим виникає незрозуміння, у кого розбита голова: у багатоповерхівки чи у трупа? Вирішити цю проблему можна перестановкою слів: «В під'їзді багатоповерхівки знайшли труп колишнього тюряжника з розбитою головою».

У загиблого була розбита голова, на тілі – чисельні гематоми. – Відомо, що «чисельний» означає «той, що стосується числа», тоді як за контекстом ідеться про кількість гематом, тобто їх «численність».

«Якщо жінку похилого віку визнають винною і побитті та смерті свого знайомого, то вона може сісти за ґрати на десять років». – Тут бачимо зайвий займенник «свого» та помилку при друкованні у слові «ґрати». Грають же на музичному інструменті або в театрі.

«В поліції загадкову смерть кваліфікували, як злочин». Пунктуаційна помилка: кома перед сполучником «як» у значенні «в якості» не ставиться. Також на початку речення перед приголосним має бути сполучник «У».

Крім того, у цьому ж матеріалі на тисячу знаків, знайдено недбале вживання лапок – за наявності зовнішніх і внутрішніх лапок одному реченні або прямій мові, вони повинні мати різне накреслення.

Таким чином, невеличкий за обсягом матеріал демонструє лексичну, технічну, пунктуаційну помилку, недотримання правила позиційного чергування приголосних і порушення логічного порядку слів у реченні.

Наступний матеріал датовано 23 листопада 2016 р. Він має назву «На Дніпропетровщині підпільний зброяр ледь не висадив у повітря багатоповерхівку». У матеріалі не більше ніж 600 знаків, але кількість помилок також досить значна. Наводимо лише речення, де знайдено помилки різних типів.

«На власному балконі чоловік намагався розпиляти кілька боєприпасів щоб здати їх на металобрухт». – Відсутня кома в складнопідрядному реченні.

«Дві 120-міліметрові міни часів другої світової війни...». – Орфографія. Друга світова війна, за чинним правописом, перше слово має бути з великої літери.

«Побачивши що саме самотня та ще й психічнохвора людина...». – Пунктуація. Відсутні коми після дієприслівника та перед сполучником «та».

«Полісменів дуже цікавить де саме чоловік знайшов міни». – Відсутня кома перед підрядним реченням.

У наступному прикладі помилка наявна вже у заголовку: «Пожежа на території психіатричної лікарні». – Замітка датована 21 вересня 2016 р. У тексті також не все гаразд.

«...припускають імовірність підпалу – зокрема? Через те, що одночасно зайнялися дві будівля, а полум'я нібито ніяк не могло перекинутися з однієї на іншу». – Чому замість коми тут наявний знак питання і якою розкладкою клавіатури набране слово полум'я – питання.

Далі спостерігаємо технічний негаразд, дуже властивий сайту: пряма мова відкривається лапками одного накреслення, а закривається лапками іншого виду, хоча і коректорам, і журналістам чітко відомі правила застосування цього розділового знака.

У плані недоречної оригінальності технічного оформлення тексту заслуговує на увагу матеріал «Балістична експертиза підтвердила: підозрюваного у вбивстві Пугачова поранив патрульний Артем Кутушев» (27 вересня 2016 р.). Мало того, що сам заголовок суперечить правилам створення, оскільки дуже довгий і лише заплутує читача щодо дієвих осіб подій, так ще й у тексті наявні такі «цікавинки»:

- оригінальне написання слів через апостроф (ув*язнення, роз*яснили). На сайті подано саме так – через астериск;
- перший заступник – помилка при друкуванні (написання «щ» замість «ш»);
- свідченн не дає (-нн замість -нь);
- крім того, у цьому ж матеріалі вперто вжито тире замість двокрапки або коми («Вадим Троян пояснює – участь бійців «Торнадо» у АТО несумнівна...»; «Квартира, у якій намагалися затримати підозрюваного вдень – оформлена не на нього, як і автівка»). – У першому із зазначених речень порушено закони евфонії і вжито три голосних поспіль.

У ряді матеріалів знайдено помилки при друкуванні, де не вистачає або є зайві літери у кінці слова: «...колишній депутата вбив дружину...», «Водія та автомобіль доставлено до поліції» (замітки за 22 липня та 19 вересня). Спостерігаємо і випадки переставлення літер у словах («жертва злочину»).

На сайті приділяють явно недостатню увагу пунктуації: «Свобода, ціною у мільйон гривень» (заголовок від 30 травня 2016 р.), «Віра, як спосіб виправлення злочинців» (27 липня 2016 р.), «Злочинець, який патрульного і тяжко поранив патрульну – імовірно, і зараз озброєний» (25 вересня 2016).

Плутаються автори матеріалів і в значеннях міжмовних омонімів: «Увага! Розшук! Пропає 19-річний Совершеннов Олег Андрійович», хоча мало б бути «зник».

Матеріал від 30 листопада має заголовок: «На трасі «Кобеляки – Дніпро» загинули двоє і постраждали ще п'ятеро» має підзаголовок: «ще п'ятеро в лікарні». У подальшому тексті сказано: «Мікроавтобус, у якому перебувало семеро пасажирів...». Наявна логічна помилка, яка вводить читача в оману: скільки ж таки було постраждалих? Загибло двоє, постраждали п'ятеро і ще п'ятеро в лікарні? Але ж далі за текстом мова йде про сімох пасажирів. Тож варто або прибрати підзаголовок взагалі, або скоротити заголовок і грамотно оформити підзаголовок.

Цей самий матеріал містить оригінальне орфографічне втілення слів «причип» (замість причіп) та «телесних» (на означення «тілесних»).

І тут-таки пунктуаційний негаразд, який властивий текстам цього сайту: «Молода жінка, що сиділа поруч із водієм – загинула миттєво...».

Цікавий різновид технічних недоглядів і недбалого підходу до правил граматики демонструє матеріал «Дніпровські патрульні виявили кинджал у мешканця Синельникова» (22 листопада). За нормами, має бути «Синельникового», інакше виникає омонім і читач сприймає «Синельникова» не як назву населеного пункту, а як прізвище героя матеріалу. Що ж стосується графічного оформлення, то маємо вже звичне застосування російськомовної розкладки для набору тексту українською. Відповідно, утворюються такі «цікавинки»: *пышки* (пішки), *пысля спылкування*. Знайдено тут і кальку з російської: «пересувалися по проїжджій частині», хоча є український безприменниковий варіант «проїжджою частиною».

Цей же матеріал демонструє надмірне вживання спільнокоренових слів: «Вони намагалися втекти, зупиняли маршрутне таксі, але водії не зупинялися на ділянці дороги, де непередбачено зупинки». Тут можна було б сказати, наприклад, так: «Побачивши екіпаж, вони намагалися швидко втекти, але водії маршрутних таксі не зупинялися у не передбачених законом місцях».

Замітка за 4 червня «У Дніпрі, звільнений за «Законом Савченко» убивця, вдруге вбив людину» у заголовку містить уточнювальний зворот, що стоїть у реченні перед означуваним словом, тому виділяти його комами не варто. Також зауважимо, що тавтологія «убивця вбив» очевидно неправильна. Можна сказати «злочинець», «злодій», «душогуб», або ж замінити дієслово на «напав», «зарізав», «застрелив», «задушив» (залежно від того, яким чином чоловік позбавив життя свого друга).

IV. Висновки

Ми розглянули лише кілька матеріалів, оскільки в одній статті немає можливості більш детально проаналізувати мовний рівень поданих матеріалів, але й цього достатньо, щоб зробити певні висновки. Рубрика «Кримінал» офіційного сайту «9 каналу» містить численні анормативи лексичного, орфографічного, граматичного, пунктуаційного характеру. Знайдено логічні помилки й невдало сформульовані заголовки. Наявна маса різномірних помилок набору та технічних недоліків. У статтях за три місяці виявлено понад сто помилок різного характеру. Прикро, що всі матеріали взято з архіву сайту, тобто вони наявні на сторінках ресурсу досить тривалий час. Проте замітки так і залишились не вчитаними. Причинами появи зазначених анормативів є як неувважність, так і нехтування культурою подання матеріалів. Оскільки канал є телевізійним, виникає ще й підхід, коли редакція основну увагу приділяє телеконтенту, де не так помітні помилки мовного характеру, а технічних і зовсім неможливо виявити. При цьому інтернет-аналог каналу

страждає від багатьох негараздів мовно-механічного плану. Але ж загальновідомо, що якісно оформлений контент свідчить, що редакція турбується про те, щоб справити позитивне враження на читача, створити собі позитивний імідж.

Інтернет-аудиторія становить значну частину споживачів інформації й має повне право вимагати її якісного подання. Відповідно, питання мовної культури конвергентних ЗМІ як результат редакторського опрацювання матеріалів потребує як детального вивчення, так і нагального опрацювання та наукового осмислення, адже засоби масової інформації – один із чинників виховання грамотного читача. Крім того, як уже було зазначено, грамотно оформлені матеріали є одним із чинників позитивної репутації будь-якого видання.

Список використаної літератури

1. Амзин А. Новостная интернет-журналистика / Александр Амзин. – Электронная версия 2/20131006. – 140 с. – Режим доступа: <http://www.newsman.tsu.ru/wp-content/uploads/2014/02/NIJ-2-20131006.pdf>.
2. Баранова Е. А. Конвергентная журналистика. Теория и практика : учеб. пособие для бакалавриата и магистратуры / Е. А. Баранова. – Москва : Издательство Юрайт, 2014. – 269 с. – Серия: Бакалавр и магистр. Академический курс.
3. Захарченко А. Интернет-медиа : навч. посіб. до курсу «Підтримка сайту» / Артем Захарченко. – Тернопіль : Крок, 2014. – 198 с. – Режим доступа: <http://www.sensus.org.ua/files/Internet-media.pdf>.
4. Крейг Р. Интернет-журналистика: Работа журналиста и редактора у новых ЗМІ / Ричард Крейг. – Київ, 2007. – 321 с.
5. Потятиник Б. В. Интернет-журналистика : навч. посіб. / Борис Потятиник. – Львів : ПАІС, 2010. – 246 с.

Стаття надійшла до редакції 07.02.2017.

Блинова Н. М. Специфика редактирования конвергентных СМИ

В статье исследовали уровень редакторской обработки материалов рубрики «Криминал» официального сайта «9 канала» г. Днепр. Ресурс содержит значительное количество опечаток, орфографических, пунктуационных, грамматических анормативов. Наличествуют неудачно сформулированные предложения, кальки с русского языка. Заметим, что материалы были взяты из архива, соответственно время для исправления было. Однако перед редакцией, очевидно, не стояла такая задача. По этой причине контент не совсем отменного оформительского качества был выложен на широкое обозрение. Соответственно, чрезмерная оперативность конвергентного СМИ не самым лучшим образом сказалась на культуре оформления и уровне грамотности статей.

Ключевые слова: интернет-медиа, конвергентные СМИ, редактирование.

Blinova N. M. The Specificity of Editing of Converged Media

Convergent or integrated media is a common phenomenon in the modern media space. It is surprising, but there we can see virtual absence of studies that have analyzed the specifics of editing of such media. It seems to be clear by itself that the employee media industry should be perfectly competent. But the harsh reality suggests otherwise. Studies that investigate the level of literacy of convergent media, based on Ukrainian language material were not found, which proves the relevance of our study.

The aim of the work is to study the level of editorial work over the texts in integrated media resources.

The aim provides such task:

- to analyze the level of language perfection of the materials, posted on the website of «Channel 9» of Dnipro city;
- to detect errors of technical, vocabulary, spelling, punctuation character;
- come to conclusions concerning the level of editorial work over the crime news section of the above mentioned resource.

Subject: the heading «Crime» of the local TV channel, posted on the official website of the media.

Object: quality of the editorial work over the material of the website.

Having examined the heading «Crime» of the official website «Channel 9» we are able to come to certain conclusions. The materials contain numerous mistakes in vocabulary, orthography, grammar, punctuation. There were found logical errors and poorly defined titles. The current supply diverse set of errors and technical defects. But it is known that high-quality content design indicates that the editorial office is concerned about making a good impression over the reader, create a positive image. In case with the heading «Crime» of the local TV channel, unfortunately we can not always see.

Key words: online media, converged media, editing.